

Lausuntopyyntö joukkoliikenteen lippu- ja maksujärjestelmän uudistuksesta

KH 29.04.2024 § 124
298/00.04.01/2024

Valmistelija

Kunnanarkkitehti Venanzia Rizzi, p. 044 504 7494,
venanzia.rizzi@liminka.fi

Joukkoliikennejaosto on valmistellut esitykset Oulun seudun liikenteen lippu- ja maksujärjestelmän uudistuksesta. Valmistelua on tehty vuorovaikutteisesti asukkaiden ja kuntien kanssa. Lippujen hinnoittelusta ja vyöhykkeistä toteutettiin asukaskysely lokakuussa 2023. Ehdotusta lippu- ja maksujärjestelmän uudistamiseksi on käsitelty joukkoliikennejaoston iltakoulussa 13.12.2023. Ehdotusta on esitelty maaliskuussa kaikissa seudun kunnissa.

Asukaskyselyyn saatiin yhteensä 3500 vastausta. Vastaajat pitivät tällöin esitettyjä lipun hintoja liian korkeina ja jatkovalmistelussa hintatasoa laskettiin. Joukkoliikennejaoston iltakoulussa 13.12.2023 käytyjen keskustelujen mukaisesti tarkasteluvaihtoehdot rajattiin yhden ja kahden vyöhykkeen malleihin.

Perustelut lippu- ja maksujärjestelmän uudistukselle

Maksuvyöhykkeet

Joukkoliikenteen kehittämisellä vastataan seudun liikennejärjestelmän kehittämistavoitteisiin sekä kuntien hiilineutraaliustavoitteisiin. Keskeinen keino lisätä joukkoliikenteen houkuttelevuutta on tehdä sen käyttämisestä mahdollisimman helppoa. Nykyisin Oulun seudun joukkoliikenteessä on käytössä noin 200 erilaista lipun hintaa. Vähentämällä maksuvyöhykkeiden määrää, saadaan hinnoittelua yksinkertaisemmaksi ja selkeämmäksi, jolloin joukkoliikennettä on helpompi käyttää ja lippujärjestelmää helpompi ylläpitää ja kehittää.

Muissa suurissa kaupungeissa on vyöhykkeiden määrää jo vähennetty. Tällä hetkellä Tampereen seudulla käytössä on kolme vyöhykettä, HSL-alueella neljä ja Turun seudulla yksi (tasataksamalli). Oulun seudun nykyisestä viidestä vyöhykkeestä sisin (Lähi-vyöhyke) ja uloin (D-vyöhyke) ovat käytännössä olleet tarpeettomia, koska näiltä vyöhykkeiltä ei juuri synny matkoja. Pääosa matkoista tehdään A-vyöhykkeen sisällä.

Lippujen hinnat

Oulun seudun liikenteen lippujen hinnat ovat pysyneet muuttumattomina vuodesta 2014. Lyhyillä matkoilla lipun hinta on edullisempi kuin muilla kaupunkiseuduilla. Pitkillä, usean vyöhykkeen matkoilla lipun hinta on selvästi muita suuria kaupunkiseutuja kalliimpi.

Ehdotus maksuvyöhykkeistä

A) TASATAKSA-malli

Lippujen hinnat ovat samat koko alueella. Matkan pituus ei vaikuta matkan hintaan, ainoastaan lipputyypin ja alennusryhmän.

B) KAHDEN VYÖHYKKEEN MALLI

Nykyiset Lähi-vyöhyke ja vyöhykkeet A ja B yhdistetään yhdeksi vyöhykkeeksi (uusi Avyöhyke). Nykyiset C ja D-vyöhykkeet yhdistetään toiseksi vyöhykkeeksi (uusi B-vyöhyke).

Ehdotus lippujen hinnoista

B) TASATAKSA-malli

	Aikuinen	Nuori 17-24 vuotta	Lapsi 7-16 vuotta
Kertalippu	2,50 €	-	1,25 €
Kausilippu 30 vrk	60 €	50 €	42 €

Koululaislipun hinta 2,80 €.

A) KAHDEN VYÖHYKKEEN MALLI

Vyöhyke A/B	Aikuinen	Nuori 17-24 vuotta	Lapsi 7-16 vuotta
Kertalippu	2,50 / 6 €	-	1,25 / 3 €
Kausilippu 30 vrk	60 / 85 €	50 / 70 €	42 / 55 €

Koululaislipun hinta 2,80 / 3,50 €

Vaikutukset

A) TASATAKSA-malli

Lippujen hinnat lyhyillä matkoilla nousevat ja pitkillä matkoilla laskevat. Kun lippujen hintoja korotetaan, matkustus vähenee. Tasataksamallissa Oulun sisäisten, nykyisten Avyöhykkeiden matkat kallistuvat ja matkamäärä vähenee. Samalla lipputulot kasvavat ja Oulun kaupungin tukiosuus pienenee. Oulun ja Kempeleen välillä lippujen hinnat laskevat voimakkaasti ja matkustus kasvaa. Kempeleen tukiosuus kasvaa. Muissa kunnissa lippujen hinnat alenevat selvästi, mutta vaikutukset kunnan kustannuksiin ovat pienet, koska muita kuin opiskelijoiden ja koululaisten matkoja tehdään vähän.

B) KAHDEN VYÖHYKKEEN MALLI

Lippujen hinnat lyhyillä matkoilla nousevat ja pitkillä matkoilla pysyvät nykytasolla. Kun lippujen hintoja korotetaan, matkustus vähenee. Tasataksamallissa Oulun sisäisten, nykyisten A-vyöhykkeiden matkat kallistuvat ja matkamäärä vähenee. Samalla Oulun kaupungin tukiosuus pienenee. Oulun ja Kempeleen välillä lippujen hinnat laskevat Lausuntopyyntö joukkoliikenteen lippu- ja maksujärjestelmän uudistuksesta 5 / 5 voimakkaasti ja matkustus kasvaa. Kempeleen tukiosuus kasvaa. Muissa kunnissa lippujen hinnat pysyvät nykytasolla, eikä synny kustannusvaikutuksia.

Kustannusten jako

Kustannukset jaetaan aiemmin sovitun kustannustenjakomallin mukaisesti vuosina 2025-2026. Syksyllä 2026 toteutetaan keskimatkan pituustutkimus, jonka pohjalta joukkoliikennejaosto päättää, onko kustannustenjakomallia tarpeen muuttaa matkustuskilometreihin (suoritteeseen) pohjautuvaksi.

Seuranta

Uuden lippu- ja maksujärjestelmän ja samaan aikaan toteutettavan linjastomuutosten yhteisvaikutuksia matkustukseen ja kuntien kustannuksiin seurataan. Tarvittaessa lippujen hinnoittelua voidaan muuttaa vyöhykejärjestelmän pysyessä samana.

Lastenvaunujen kanssa kulkevien ilmaismatkat

Lastenvaunujen kanssa kulkevien ilmaismatkat laajennetaan Oulun seudun liikenteen koko alueelle. Yhtenäinen menettely kaikilla vyöhykkeillä ja matkan pituudesta riippumatta selkeyttää joukkoliikenteen käyttöä. Muutoksella ei ole vaikutusta lipputulokertymään. Ilmaismatkojen edellytyksenä on, että autoissa on vapana matkustuspaikka lastenvaunujen kanssa matkustavalle.

Muutosten voimaantulo

Muutokset tulevat voimaan 1.1.2025.

Lausuntopyynnössä kuntia pyydetään lausunnoissa ottamaan kantaa seuraaviin asioihin:

- kumpi ehdotetuista vyöhykevaihtoehdoista tulisi valita
- voidaanko esitetyt hinnoittelumuutokset ottaa käyttöön
- voidaanko lastenvaunujen kanssa kulkevien ilmaismatkat sallia samoin periaattein koko Oulun seudun liikenteen alueella.

Lausunto lippu- ja maksujärjestelmän uudistamisesta tulee toimittaa 30.4.2024 mennessä osoitteeseen helena.valiaho@ouka.fi

Esittelijä	Kunnanjohtaja Rajala Pekka
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää hyväksyä liitteenä olevan lausuntoluonnoksen. Kunnanhallitus päättää tarkistaa tämän asian kokouksessa.
Päätös	Kunnanhallitus hyväksyi esityksen yksimielisesti. Kunnanhallitus tarkisti tämän asian kokouksessa.